

SYSTEM EKSPLOATACJI SIECI PRZESYŁOWEJ

PROCEDURA P.02.O.02

Organizacja prac przy eksploatacji sieci przesyłowej

Wydanie XIII

Obowiązuje od 15.01.2024 roku

Tabela zmian

Niniejsza procedura zastępuje procedurę P.02.O.02 wyd. XI w całości i stanowi jej kolejne wydanie.

Lp.	Nr wydania	Strona / punkt	Treść		Data zmiany/ przebiegu	Uwagi
			przed zmianą	po zmianie		
1	2	3	4	5	6	7
1	IX	cała procedura	---	---	09.03.2021	Dokonano zmiany wydania na podstawie wniosku nr 2/2021.
2	X	cała procedura	---	---	01.04.2022	Dokonano zmiany w ramach realizacji zaleceń powypadkowych.
3	XI	cała procedura	---	---	1.08.2023	Dokonano zmiany wydania w związku z: - opinią Ministerstwa Klimatu i Środowiska w zakresie rozporządzenia dot. organizacji prac przy eksploatacji sieci gazowej oraz - w związku z zakończeniem stanu zagrożenia pandemicznego.
4	XII				15.01.2024	<ol style="list-style-type: none"> Poprawiono i uzupełniono wybrane definicje, Wprowadzono możliwość wyznaczenia dodatkowych osób pełniących funkcję Odpowiedzialnego za eksploatację - pkt 4.2.1, Zaktualizowano podstawę wykonywania prac - pkt 5.2, Określono katalog osób dopuszczonych do wykonywania prac - pkt 5.4, utworzono załącznik Z.P.02.O.02-14 Wykaz osób dopuszczonych do udziału w pracy, Usunięto obowiązek tworzenia poleceń długoterminowe, Zmieniono opis sposobu i okoliczności wyznaczania Koordynatora - pkt 6.1.7, 7.2.7 - 7.2.10, 7.4.4 a), 9.1.8 - 9.1.10, Zmieniono warunki opiniowania pisemnych poleceń prac gazoniebezpiecznych powodujących ograniczenia w systemie przesyłowym - pkt 7.3.2 h), utworzono załącznik Z.P.02.O.02-13 Harmonogram realizacji prac, Określono obowiązek przekazywania broszury informacyjnej dla Wykonawców zewnętrznych - pkt 9.3.1, utworzono załącznik Z.P.02.O.02-25 Broszura informacyjna dla prac w strefach kontrolowanych, Określono obowiązek przekazywania broszury informacyjnej dla podmiotów prowadzących prace w strefie kontrolowanej - pkt 10.1.5 a), utworzono załącznik Z.P.02.O.02-26 Broszura informacyjna dla Wykonawców zewnętrznych Uzupełniono wykazy prac, Poprawiono fragmenty tekstu, które powinny być zmienione przy poprzednich edycjach.

Spis treści

1	Cel Procedury	5
2	Przedmiot i zakres procedury	5
3	Definicje	5
4	Odpowiedzialność i uprawnienia	8
4.1	Kierownicy Jednostek organizacyjnych:	8
4.2	Odpowiedzialni za eksploatację	8
5	Zasady organizacji prac	9
5.1	Kwalifikacja prac	9
5.2	Podstawy wykonywania prac	9
5.3	Skład zespołów wykonujących prace	10
5.4	Osoby dopuszczone do wykonywania prac	10
5.5	Pozostałe wymagania	11
6	Prace szczególnie niebezpieczne eksploatacyjne	12
6.1	Wymagania	12
7	Prace szczególnie niebezpieczne nietypowe	14
7.1	Wymagania	14
7.2	Osoby funkcyjne	14
7.3	Wydanie polecenia pisemnego	15
7.4	Rozpoczęcie i realizacja prac	17
7.5	Zakończenie prac	19
8	Prace eksploatacyjne niebędące pracami szczególnie niebezpiecznymi	19
8.1	Wymagania	19
9	Prace wykonywane przez Wykonawców zewnętrznych	20
9.1	Wymagania ogólne	20
10	Roboty budowlane wykonywane w strefach kontrolowanych przez podmioty niezwiązane z GAZ-SYSTEM	23
10.1	Wymagania	23
11	Dokumentowanie	24
11.1	Wymagania	24
11.2	Ewidencjonowanie poleceń pisemnych w systemie EAM	26
12	Wymagania bezpieczeństwa i higieny pracy, ochrony przeciwpożarowej i ochrony środowiska	27
12.1	Wybrane zasady	27
12.2	Środki ochronne i narzędzia pracy	29
12.3	Prace wymagające użycia sprzętu zmechanizowanego	29

12.4	Uprawnienia przedstawicieli służby BHP i PPOŻ w GAZ-SYSTEM	30
13	Informacje dodatkowe	30
14	Dokumenty związane i powołane	30
15	Załączniki	31

1 Cel Procedury

Celem procedury jest wprowadzenie we wszystkich Oddziałach Operatora Gazociągów Przesyłowych GAZ-SYSTEM S.A. i Wykonawców zewnętrznych, na których nałożono taki obowiązek w umowie, zleceniu, porozumieniu, jednolitych zasad organizacji prac przy budowie, przebudowie, remontach i eksploatacji sieci przesyłowej.

2 Przedmiot i zakres procedury

Przedmiotem procedury są zasady bezpiecznej organizacji prac przy budowie, przebudowie, remontach i eksploatacji sieci przesyłowej GAZ-SYSTEM oraz przy wykonywaniu przez pracowników GAZ-SYSTEM prac szczególnie niebezpiecznych na infrastrukturze obcej w tym na majątku SGT. Procedura obowiązuje wszystkie jednostki organizacyjne powołane do eksploatacji sieci przesyłowej w ramach Operatora Gazociągów Przesyłowych GAZ-SYSTEM S.A., a także Wykonawców i podwykonawców zewnętrznych, na których nałożono taki obowiązek w umowie, zleceniu, porozumieniu.

Postanowienia niniejszej procedury, w szczególności:

- 1) spełniają wymagania rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 28.12.2009 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy przy budowie i eksploatacji sieci gazowych oraz uruchamianiu instalacji gazowych gazu ziemnego oraz rozporządzenia Ministra Energii z dnia 28.08.2019 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy przy urządzeniach energetycznych w przypadkach nieuregulowanych przepisami rozporządzenia Ministra Gospodarki przytoczonego powyżej,
- 2) ustalają szczegółowe wykazy Prac gazoniebezpiecznych i niebezpiecznych: eksploatacyjnych, nietypowych i awaryjnych w rozumieniu rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 28.12.2009 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy przy budowie i eksploatacji sieci gazowych oraz uruchamianiu instalacji gazowych gazu ziemnego,
- 3) regulują kwestie prowadzenia prac na podstawie poleceń pisemnych, wprowadzając podział uprawnień i odpowiedzialności osób uczestniczących przy ich organizacji i wykonywaniu.

3 Definicje

W niniejszej procedurze stosuje się określenia zdefiniowane w procedurze **P.02.O.01 „Warunki techniczne eksploatacji sieci przesyłowej”** oraz:

Atmosfera wybuchowa	Mieszanina z powietrzem w warunkach atmosferycznych substancji palnych w postaci gazów, par, mgieł lub pyłów, w której po wystąpieniu zapłonu spalanie rozprzestrzenia się na całą niespaloną mieszaninę.
Czynności łączeniowe	Czynności wykonywane ręcznie lub automatycznie, których celem jest zmiana stanu pracy Obiektu sieci przesyłowej, np. manewrowanie armaturą zaporową, sterowanie aparatami elektrycznymi.
Dozorujący	Osoba wyznaczana w zależności od potrzeb przez Odpowiedzialnego za eksploatację do sprawowania doraźnego lub stałego nadzoru nad bezpieczeństwem Obiektów sieci przesyłowej lub/i nadzoru nad pracami, posiadająca ważne Świadectwo kwalifikacyjne na stanowisku dozoru.

Inspektor nadzoru inwestorskiego	Osoba wyznaczona do nadzorowania robót budowlanych w rozumieniu prawa budowlanego, posiadająca uprawnienia budowlane do kierowania robotami budowlanymi w specjalności właściwej do nadzorowanych robót.
Instrukcja wykonania pracy	Instrukcja, która określa czynności do wykonywania przed rozpoczęciem danej pracy, zasady i sposoby bezpiecznego wykonywania danej pracy, czynności do wykonania po jej zakończeniu oraz zasady postępowania w sytuacjach awaryjnych stwarzających zagrożenie dla życia lub zdrowia pracowników.
Instrukcja zabezpieczeń	Instrukcja, która zawiera wykaz zagrożeń i niezbędnych: środków ochrony indywidualnej, sprzętu przeciwpożarowego, przyrządów do wykrywania obecności metanu i pomiaru stężenia tlenu, środków tężności, środków do udzielenia pierwszej pomocy, środków technicznych i ochronnych niezbędnych do zapewnienia bezpieczeństwa.
Koordynator	Osoba sprawująca nadzór nad bezpieczeństwem i higieną pracy członków Zespołów wykonawczych wykonujących wzajemnie powiązane prace szczególnie niebezpieczne lub pracowników zatrudnionych przez różnych pracodawców pracujących w tym samym miejscu, posiadająca ważne Świadectwo kwalifikacyjne na stanowisku dozoru.
Miejsce pracy	Miejsce wyznaczone przez pracodawcę, do którego pracownik ma dostęp w związku z wykonywaniem pracy.
Nadzorujący	Osoba wyznaczona do nadzorowania pracy Zespołu wykonawczego przez Poleceniodawcę lub Odpowiedzialnego za eksploatację lub Wykonawcę zewnętrznego, posiadająca ważne Świadectwa kwalifikacyjne na stanowiskach dozoru, jeżeli zagrożenia podczas wykonywania pracy pochodzą od Obiektów sieci przesyłowej.
Nieplanowana przerwa w pracy	Nieplanowana przerwa w realizacji pracy, spowodowana wystąpieniem nieprzewidzianej sytuacji, niewymagająca ponownego dopuszczenia do pracy, jeżeli nie stwierdza się pogorszenia zabezpieczenia Strefy pracy oraz warunków bezpiecznego wykonania pracy.
Obiekt sieci przesyłowej	Gazociągi, stacje gazowe, węzły gazowe, osuszalnie gazu, tłocznie gazu wraz z instalacjami towarzyszącymi.
ODG	Oddziałowa Dyspozycja Gazu.
Odpowiedzialny za eksploatację	Osoba upoważniona, odpowiedzialna za eksploatację Obiektów sieci przesyłowej GAZ-SYSTEM S.A., posiadająca ważne Świadectwo kwalifikacyjne na stanowisku dozoru.
Osoba upoważniona	Osoba uprawniona wyznaczona pisemnie przez pracodawcę do wykonywania określonych czynności lub prac.

Osoba uprawniona	Osoba posiadająca ważne świadectwo kwalifikacyjne uzyskane na podstawie obowiązującej ustawy prawo energetyczne.
Poleceniodawca	Osoba upoważniona przez pracodawcę do wydawania poleceń pisemnych wykonania pracy, posiadająca ważne Świadectwo kwalifikacyjne na stanowisku dozoru, jeżeli zagrożenia podczas wykonywania pracy pochodzą od Obiektów sieci przesyłowej.
Prace gazoniebezpieczne	Prace szczególnie niebezpieczne w rozumieniu ogólnych przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy, wykonywane przy urządzeniach, instalacjach i sieciach gazowych, napełnionych lub napełnianych gazem ziemnym oraz opróżnianych z gazu ziemnego, podczas których może dojść do wypływu gazu ziemnego powodującego zagrożenie dla życia i zdrowia ludzkiego, wybuchu lub pożaru.
Prace gazoniebezpieczne awaryjne	Prace związane z ratowaniem życia i zdrowia ludzi, mienia oraz związane z usuwaniem awarii sieci gazowej.
Prace gazoniebezpieczne eksploatacyjne	Prace określone w instrukcjach eksploatacji sieci przez operatora sieci gazowej, wykonywane przez wyznaczonych pracowników.
Prace gazoniebezpieczne nietypowe	Prace gazoniebezpieczne nieujęte jako awaryjne i eksploatacyjne.
Prace niebezpieczne	Inne prace szczególnie niebezpieczne w rozumieniu ogólnych przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy oraz przepisów prawa budowlanego, niewymienione w definicji Prac gazoniebezpiecznych, przy wykonywaniu których istnieje duże zagrożenie wypadkiem.
Prace niebezpieczne awaryjne	Prace związane z ratowaniem zdrowia, życia ludzkiego i mienia oraz z zabezpieczaniem urządzeń przed zniszczeniem.
Prace niebezpieczne eksploatacyjne	Prace określone w instrukcjach eksploatacji wykonywane przez pracowników wyznaczonych na stałe albo doraźnie do wykonywania tych prac.
Prace niebezpieczne nietypowe	Prace niebezpieczne nieujęte jako awaryjne i eksploatacyjne.
Prace eksploatacyjne niebędące pracami szczególnie niebezpiecznymi	Prace wykonywane przy eksploatacji sieci przesyłowej niebędące pracami gazoniebezpiecznymi i niebezpiecznymi.
Strefa pracy	Odpowiednio przygotowane miejsce lub stanowisko pracy w zakresie niezbędnym do bezpiecznego wykonywania prac szczególnie niebezpiecznych.
Strefa zagrożenia wybuchem	Przestrzeń, w której może występować Atmosfera wybuchowa.

Środki ochronne	Urządzenia lub wyposażenie ochrony zbiorowej lub indywidualnej, służące likwidacji bądź ograniczeniu zagrożeń, zapewnieniu asekuracji, tężności oraz inne techniczne lub organizacyjne środki ochrony stosowane w celu ograniczenia ryzyka zawodowego.
Świadectwo kwalifikacyjne	Dokument uprawniający do zajmowania się w określonym w nim zakresie eksploatacją odpowiedniej grupy i odpowiednimi rodzajami urządzeń energetycznych przy eksploatacji Obiektów sieci przesyłowej na stanowisku eksploatacji lub dozoru.
Wykonawca zewnętrzny	Osoba fizyczna lub osoba prawna, dysponująca pracownikami posiadającymi kwalifikacje / uprawnienia oraz odpowiednie środki techniczne do wykonania prac określonych w umowach / zleceniach wykonywanych na rzecz GAZ-SYSTEM.
Zespół wykonawczy	Minimum dwie osoby wykonujące prace.

4 Odpowiedzialność i uprawnienia

4.1 Kierownicy Jednostek organizacyjnych:

4.1.1 Dyrektor w Pionie Eksploatacji zatwierdza wykazy:

- a) Prac gazoniebezpiecznych/niebezpiecznych eksploatacyjnych,
- b) Prac gazoniebezpiecznych/niebezpiecznych nietypowych,
- c) Prac gazoniebezpiecznych/niebezpiecznych awaryjnych,
- d) Prac eksploatacyjnych niebędących pracami szczególnie niebezpiecznymi.

4.1.2 Dyrektorzy lub Zastępcy Dyrektorów w Oddziałach (posiadający pełnomocnictwo pracodawcy) zatwierdzają:

- a) wykazy osób upoważnionych, wyznaczonych do wykonywania prac eksploatacyjnych gazoniebezpiecznych i niebezpiecznych z uwzględnieniem zakresu upoważnienia,
- b) Instrukcje eksploatacji Obiektów sieci przesyłowej,
- c) wykazy Poleceniodawców zatrudnionych przez GAZ-SYSTEM, oraz przyjmują je w przypadku zatrudnionych przez Wykonawców zewnętrznych (wykaz zatwierdza działający w imieniu Wykonawcy),

Ujęcie osoby w wykazie, upoważnia ją do wykonywania czynności lub prac określonych w poleceniach.

4.2 Odpowiedzialni za eksploatację

4.2.1 Odpowiedzialnymi za eksploatację w zakresie podległych obiektów sieci przesyłowej w Oddziałach są: Zastępca Dyrektora z obszaru eksploatacji, Kierownik Działu Eksploatacji Sieci, Zastępca Kierownika Działu Eksploatacji Sieci, Kierownik Działu Eksploatacji Obiektów, Kierownicy Terenowych Jednostek Eksploatacji, Zastępcy Kierowników Terenowych Jednostek Eksploatacji II stopnia, Starsi Mistrzowie zastępujący Kierowników Terenowych Jednostek Eksploatacji I stopnia, Kierownicy Tłoczni Gazu, Starsi Mistrzowie-Koordynatorzy zastępujący kierowników Tłoczni Gazu. Odpowiedzialnych za eksploatację nieuwzględnionych w niniejszym punkcie z oddziałów lub z innych jednostek organizacyjnych niż oddziały wyznacza się poprzez pisemne upoważnienie przez Kierownika Jednostki organizacyjnej.

4.2.2 Odpowiedzialni za eksploatację:

- a) zapoznają się z niniejszą procedurą oraz zapewniają, aby podlegli im pracownicy zostali zaznajomieni z jej treścią,
- b) zapewniają aktualne Instrukcje eksploatacji Obiektów sieci przesyłowej spełniające wymagania określone w pkt 6.1.2,
- c) znając specyfikę danej pracy mogą zmienić klasyfikację prac zaostrażając rygory wykonywania pracy, kierując się możliwymi do wystąpienia zagrożeniami dla zdrowia lub życia ludzkiego,
- d) sprawują nadzór nad dokumentacją eksploatacyjną, w szczególności nad sposobem rejestrowania, wydawania, przekazywania, obiegu i przechowywania poleceń pisemnych,
- e) wykonują inne czynności opisane w niniejszej procedurze.

5 Zasady organizacji prac

5.1 Kwalifikacja prac

5.1.1 Ze względu na możliwe ryzyko wystąpienia zagrożenia w związku z wykonywaniem pracy, prace przy eksploatacji sieci przesyłowej dzieli się na:

5.1.1.1 Prace szczególnie niebezpieczne:

- a) Prace gazoniebezpieczne:
 - prace eksploatacyjne,
 - prace nietypowe,
 - prace awaryjne,
- b) Prace niebezpieczne:
 - prace eksploatacyjne,
 - prace nietypowe,
 - prace awaryjne,

5.1.1.2 Prace eksploatacyjne niebędące pracami szczególnie niebezpiecznymi.

5.2 Podstawy wykonywania prac

- 5.2.1 Prace gazoniebezpieczne eksploatacyjne i niebezpieczne eksploatacyjne wykonuje się na polecenie ustne na podstawie Instrukcji eksploatacji.
- 5.2.2 Prace eksploatacyjne niebędące pracami szczególnie niebezpiecznymi wykonuje się na polecenie ustne na podstawie Instrukcji eksploatacji lub procedury/instrukcji SESP.
- 5.2.3 Prace gazoniebezpieczne nietypowe i niebezpieczne nietypowe wykonuje się na polecenie pisemne na podstawie Instrukcji wykonania pracy.
- 5.2.4 Prace awaryjne wykonuje się na polecenie ustne lub bez polecenia po zidentyfikowaniu sytuacji awaryjnej, uwzględniając zasady i wymagania opisane w procedurze **P.02.O.04 „Postępowanie w przypadku wystąpienia awarii”**.
- 5.2.5 Szczegółowe wykazy prac znajdują się w załącznikach nr Z.P.02.O.02-07, Z.P.02.O.02-08, Z.P.02.O.02-09, Z.P.02.O.02-10 do niniejszej procedury.
- 5.2.6 Wykazy klasyfikują czynności tylko z punktu widzenia podstawowego zakresu. Jeżeli przy wykonywaniu pracy dojdzie do koincydencji zagrożeń wynikających z czynności podstawowej i dodatkowych okoliczność wykonywania tej czynności np. wykonywanie danej pracy na wysokości, to przy klasyfikacji danej pracy należy wziąć pod uwagę obydwa czynniki stwarzające zagrożenie.

5.3 Skład zespołów wykonujących prace

- 5.3.1 Prace gazoniebezpieczne wymagające ingerencji w sieci, instalacje, urządzenia gazowe, wykonywanie których zwiększa ryzyko wypływu gazu ziemnego powodującego zagrożenie dla zdrowia i życia ludzkiego, wybuchu lub pożaru, wykonuje się przez Zespół wykonawczy, składający się z co najmniej dwóch osób, w celu zapewnienia asekuracji pod nadzorem trzeciej osoby pełniącej funkcję Nadzorującego.
- 5.3.2 Prace gazoniebezpieczne niewymagające ingerencji w sieci, instalacje, urządzenia gazowe, wykonywanie których nie zwiększa ryzyka wypływu gazu ziemnego powodującego zagrożenie dla zdrowia i życia ludzkiego, wybuchu lub pożaru, wykonuje się przez Zespół wykonawczy, składający się z co najmniej dwóch osób w celu zapewnienia asekuracji, z których jedna pełni funkcję Nadzorującego.
- 5.3.3 Prace niebezpieczne wykonuje się przez Zespół wykonawczy, składający się z co najmniej dwóch osób, w celu zapewnienia asekuracji, z których jedna pełni funkcję Nadzorującego, a w przypadkach określonych w wykazach prac, pod nadzorem trzeciej osoby pełniącej funkcję Nadzorującego.
- 5.3.4 Prace na terenie Obiektu sieci przesyłowej, w którym zapewnia się na stałe brygadę zajmującą się eksploatacją, niezależnie czy pracuje ona jedno czy wielozmianowo, w szczególności w tłoczniach i węzłach, w zakresie obsługi i kontrolno-pomiarowym mogą być wykonywane przez jedną osobę, jeżeli takie postanowienie wprowadza odpowiednia Instrukcja eksploatacji oraz prowadzona jest ciągła asekuracja np. z pozycji dyspozytorni za pośrednictwem dostępnych środków komunikacji jak np.: monitoring wizyjny, łączność radiowa, urządzenia detekcji metanu i tlenu, czujnik bezruchu i inne środki niezbędne w celu bezpiecznego wykonania samodzielnej pracy, oraz za pomocą środków łączności utrzymuje stały kontakt z drugim pracownikiem dozorującym jego pracę.

Uwaga: Warunkiem rozpoczęcia pracy jest przeprowadzenie prób funkcjonalnych środków łączności z wynikiem pozytywnym.

5.4 Osoby dopuszczone do wykonywania prac

- 5.4.1 Prace szczególnie niebezpieczne awaryjne mogą wykonywać uprawnieni pracownicy i Wykonawcy zewnętrzni.
- 5.4.2 Prace szczególnie niebezpieczne nietypowe mogą wykonywać uprawnieni pracownicy i Wykonawcy zewnętrzni na podstawie pisemnych poleceń.
- 5.4.3 Prace eksploatacyjne niebędące pracami szczególnie niebezpiecznymi mogą wykonywać uprawnieni pracownicy i Wykonawcy zewnętrzni na podstawie poleceń ustnych.
- 5.4.4 Prace eksploatacyjne szczególnie niebezpieczne mogą wykonywać pracownicy uprawnieni i wyznaczeni wpisem do wykazu, o którym mowa w pkt 4.1.2 a) na podstawie poleceń ustnych.
- 5.4.5 Zlecając zakres prac szczególnie niebezpiecznych eksploatacyjnych Wykonawcy zewnętrznemu prace kwalifikujemy jako nietypowe i postępujemy jak w przypadku prac nietypowych.
- 5.4.6 Dopuszcza się udział w pracach wymienionych w pkt 5.4.1 - 5.4.4 następujących osób:
- a) uprawnionych pracowników niebędących osobami wyznaczonymi np. prowadzących audyt SESP lub weryfikujących stan techniczny obiektu sieci przesyłowej pracowników Oddziałów, Pionu Eksploatacji,
 - b) nieuprawnionych pracowników tylko jako obserwator np. prowadzących audyt pracowników Pionu Audytu,

- c) nieuprawnionych reprezentujących organy nadzoru np. UDT,
- d) nieuprawnionych prowadzących specjalistyczne prace serwisowe po wcześniejszej neutralizacji zagrożeń przez osoby uprawnione,
- e) praktykantów, stażystów, nieuprawnionych pracowników zdobywających staż w celu uzyskania świadectwa kwalifikacyjnego (w pracach szczególnie niebezpiecznych tylko jako obserwator).
 - pod nadzorem Nadzorującego ze strony GAZ-SYSTEM lub Dozorującego, po zapoznaniu z występującymi zagrożeniami i zasadami bezpieczeństwa, potwierdzonym podpisem złożonym w wykazie, którego wzór stanowi załącznik Z.P.02.O.02-14 do niniejszej procedury.

5.5 Pozostałe wymagania

- 5.5.1 W przypadku wykonywania prac związanych z wejściem na teren Obiektu sieci przesyłowej bez stałej obsady (takich jak: ZZU, stacje gazowe), wykonujący prace powiadamiają właściwą komórkę ODG o rozpoczęciu i zakończeniu prac, przy czym jeżeli prace odbywają się dłużej niż przez jeden dzień, powiadomienia czyni się każdego dnia. W przypadku prac prowadzonych w tym samym dniu na terenie więcej niż jednego Obiektu sieci przesyłowej zgłasza się do odpowiedniej komórki ODG każde rozpoczęcie i zakończenie prac na terenie każdego Obiektu oraz każde wejście i wyjście z terenu każdego Obiektu. W przypadku gazociągów brygada zgłasza przed rozpoczęciem prac do ODG trasę ze wskazaniem obiektów, na których realizowane będą prace.
- 5.5.2 Jeżeli Odpowiedzialny za eksploatację nie postanowi inaczej, za powiadamiającego, o którym mowa w pkt 5.5.1 uznaje się Nadzorującego.
- 5.5.3 W przypadku wykonywania prac na obiekcie z całodobową obsadą, jeżeli Odpowiedzialny za eksploatację nie postanowi inaczej, Nadzorujący, każdorazowo przed rozpoczęciem prac oraz po ich zakończeniu w danym dniu, powiadamia osoby wskazane przez Odpowiedzialnego za eksploatację przekazując informacje o planowanych oraz wykonanych pracach.
- 5.5.4 Szczegółowe zasady koordynacji i organizacji prac ustala Odpowiedzialny za eksploatację.
- 5.5.5 Osobami wykonującymi pracę na polecenie ustne kieruje Nadzorujący.
- 5.5.6 Wyznaczenie przez Odpowiedzialnego za eksploatację lub Poleceniodawcę osób do wykonywania określonych prac oznacza wydanie polecenia ustnego wykonania pracy.
- 5.5.7 Operatorzy sprzętu zmechanizowanego uczestniczący w pracach szczególnie niebezpiecznych pod nadzorem Nadzorującego lub Dozorującego mogą nie posiadać Świadectwa kwalifikacyjnego.
- 5.5.8 Pracownicy GAZ-SYSTEM biorący udział jako obserwatorzy, w pracach szczególnie niebezpiecznych wykonywanych na obiektach nienależących do GAZ-SYSTEM, w szczególności przy sprawdzaniu układów pomiarowo-rozliczeniowych klientów, są zobowiązani do przestrzegania zasad organizacji pracy obowiązującej u właściciela obiektu i przepisów prawa powszechnego.
- 5.5.9 Pisemne polecenia prac uzgadnia się w następującej kolejności:
 - 1. Dział Inwestycji i Remontów (w przypadku zadań inwestycyjnych i remontowych),
 - 2. Biuro BHP i PPOŻ. GAZ-SYSTEM S.A.,
 - 3. Odpowiedzialny za eksploatację,

4. ODG (w przypadku prac gazoniebezpiecznych).
- 5.5.10 Odpowiedzialny za eksploatację w zależności od charakteru oraz zakresu zmian wprowadzonych do polecenia pisemnego, może kierować polecenie poszczególnym osobom opiniującym do ponownej konsultacji, a w przypadku zmian mających wpływ na bezpieczeństwo - kieruje obowiązkowo do osób opiniujących w zakresie BHP i PPOŻ.
- 5.5.11 W przypadku konieczności wykonania w poleceniu pisemnym czynności przypisanych do Poleceniodawcy podczas jego absencji, Odpowiedzialny za eksploatację przerywa prace i zamyka polecenie bez Poleceniodawcy lub wyznacza innego Poleceniodawcę, który po zapoznaniu się z poleceniem może autoryzować je podpisując z datą w stosownych miejscach, przejmując rolę Poleceniodawcy. Jeżeli jest to polecenie Wykonawcy zewnętrznego, to pracodawca ze strony Wykonawcy zewnętrznego ustala wyznaczenie innego Poleceniodawcy w uzgodnieniu z Odpowiedzialnym za eksploatację.
- 5.5.12 Odpowiedzialny za eksploatację w zależności od stopnia skomplikowania prac oraz skali zagrożeń związanych z miejscem wykonywania prac może podjąć decyzję o wyznaczeniu dodatkowego nadzoru w osobie Dozorującego.
- 5.5.13 Zakres odpowiedzialności i kompetencji dla Dozorującego ustala Odpowiedzialny za eksploatację w przypadku prac wykonywanych bez polecenia pisemnego lub Poleceniodawca w porozumieniu z Odpowiedzialnym za eksploatację w przypadku prac wykonywanych na polecenie pisemne, wprowadzając do dokumentacji (np. Instrukcji wykonania prac) odpowiednie zapisy.

6 Prace szczególnie niebezpieczne eksploatacyjne

6.1 Wymagania

- 6.1.1 Decyzję o odpowiednim zakwalifikowaniu prac szczególnie niebezpiecznych eksploatacyjnych podejmuje Poleceniodawca, biorąc pod uwagę wymagania niniejszej procedury.
- 6.1.2 Instrukcje eksploatacji, na podstawie których wykonuje się prace szczególnie niebezpieczne eksploatacyjne przy eksploatacji sieci przesyłowej, muszą być dokumentami zawierającymi w szczególności:
- a) charakterystykę Obiektu sieci przesyłowej lub grup Obiektów sieci przesyłowej,
 - b) opis w niezbędnym zakresie układów automatyki, pomiarów, sygnalizacji, zabezpieczeń i sterowań,
 - c) zestaw rysunków, schematów i wykresów z opisami, zgodnymi z obowiązującym nazewnictwem w języku polskim, a w szczególności: schemat technologiczny, graficzna dokumentacja klasyfikacyjna stref zagrożenia wybuchem, jeśli występuje schemat instalacji elektrycznej, jeśli występuje schemat instalacji ciepłowniczej,
 - d) opis czynności związanych z uruchomieniem, obsługą w czasie pracy i zatrzymaniem Obiektu sieci przesyłowej w warunkach normalnej pracy, a w szczególności opis uwzględniający kolejność działań i wskazanie w sposób jednoznacznie identyfikowalny urządzeń, armatury, łączników, manometrów używanych podczas prac eksploatacyjnych szczególnie niebezpiecznych,
 - e) zasady postępowania w razie awarii oraz zakłóceń w pracy Obiektu sieci przesyłowej lub grup Obiektów sieci przesyłowej, a w szczególności opis postępowania przy typowych zakłóceniach pracy, które są obsługiwane w ramach usuwania usterek,
 - f) opisy prac w zakresie eksploatacji Obiektu sieci przesyłowej, okresy ich przeprowadzania oraz warunki i kryteria uznawania Obiektu sieci przesyłowej jako przydatnych do dalszej eksploatacji w wyniku ich wykonania,

- g) wymagania w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy oraz przepisów przeciwpożarowych dla danego Obiektu sieci przesyłowej lub grupy Obiektów sieci przesyłowej,
 - h) identyfikację zagrożeń dla zdrowia i życia ludzkiego oraz środowiska naturalnego związanych z eksploatacją danego Obiektu sieci przesyłowej lub grupy Obiektów sieci przesyłowej oraz zasady postępowania pozwalające na eliminację podanych zagrożeń,
 - i) organizację prowadzenia prac eksploatacyjnych,
 - j) wymagania dotyczące Środków ochronnych, określone w odrębnych przepisach prawa,
 - k) wymagania kwalifikacyjne dla osób zajmujących się eksploatacją danego Obiektu sieci przesyłowej lub grupy Obiektów sieci przesyłowej, określone w odrębnych przepisach prawa.
- 6.1.3 Warunkiem wykonywania prac szczególnie niebezpiecznych eksploatacyjnych na podstawie Instrukcji eksploatacji jest aktualność ich treści, ze szczególnym uwzględnieniem opisu bezpiecznej organizacji pracy. Jeżeli w instrukcji nie ma ww. opisu, pracę należy zakwalifikować jako nietypową.
- 6.1.4 Usuwanie usterek kwalifikuje się jako prace szczególnie niebezpieczną eksploatacyjną, jeżeli pełen zakres pracy potrzebny do usunięcia usterki opisany jest w Instrukcji eksploatacji lub jej załącznikach.
- 6.1.5 Każdego dnia pracy szczególnie niebezpiecznej eksploatacyjnej, przed jej rozpoczęciem na każdym Obiekcie sieci przesyłowej, Nadzorujący określa występujące w danym dniu zagrożenia i środki ochrony, wypełniając listy wyboru w Diennej karcie pracy szczególnie niebezpiecznej eksploatacyjnej (załącznik nr Z.P.02.O.02-21). W oparciu o sporządzoną listę, prowadzi instruktaż w zakresie określonym w pkt 7.4.3.3 d), e) członkom zespołu dobranym zgodnie z pkt 7.4.3.3 b). Przeprowadzenie instruktażu Nadzorujący i członkowie Zespołu wykonawczego potwierdzają podpisem złożonym na Diennej karcie pracy szczególnie niebezpiecznej eksploatacyjnej. Niniejszy punkt nie dotyczy prac realizowanych zgodnie z pkt 6.1.6.
- 6.1.6 Prace szczególnie niebezpieczne eksploatacyjne polegające na wykonaniu czynności łączeniowych lub obsługowych w tłoczniach i węzłach ze stałą obsadą wykonuje się na podstawie poleceń ustnych potwierdzonych wpisem do książki ruchu obiektu. Książka powinna zawierać zapisy dotyczące wszystkich poleconych prac obsługowych i czynności łączeniowych z podaniem zakresu czynności, daty i godziny rozpoczęcia i zakończenia oraz podpisami wydającego jak i wykonującego polecenie. Jeżeli polecenie zostało wydane za pośrednictwem środków łączności przez wydającego polecenie znajdującego się na terenie obiektu, to wydający polecenie wpisuje ten fakt do książki potwierdzając podpisem, a wykonujący potwierdza podpisem tylko po wykonaniu czynności. Jeżeli polecenie zostało wydane za pośrednictwem środków łączności przez wydającego polecenie nieznajdującego się na terenie obiektu, to wykonujący polecenie wpisuje ten fakt do książki potwierdzając podpisem.
- 6.1.7 Jeżeli w miejscu wykonywania prac szczególnie niebezpiecznych eksploatacyjnych są wykonywane prace nietypowe, to Koordynator wyznaczony dla prac nietypowych potwierdza możliwość wykonania pracy szczególnie niebezpiecznej eksploatacyjnej wpisem w Diennej karcie pracy szczególnie niebezpiecznej eksploatacyjnej.

7 Prace szczególnie niebezpieczne nietypowe

7.1 Wymagania

- 7.1.1 Prace szczególnie niebezpieczne nietypowe wykonuje się zawsze na podstawie polecenia pisemnego i Instrukcji wykonania pracy.
- 7.1.2 Prace szczególnie niebezpieczne zawsze kwalifikuje się jako nietypowe, jeżeli:
- a) zakres prac wykracza poza zakres opisany w Instrukcjach eksploatacji.
 - b) taki wymóg określi Odpowiedzialny za eksploatację, biorąc pod uwagę skomplikowanie pracy i towarzyszące jej zagrożenia.
- 7.1.3 Podczas wykonywania pracy szczególnie niebezpiecznej nietypowej zabronione jest:
- a) rozszerzanie pracy poza zakres i Strefę pracy określone w poleceniu pisemnym,
 - b) dokonywanie zmian w zastosowanych zabezpieczeniach, z wyjątkiem przypadków przewidzianych w pisemnym poleceniu wykonania określonych prac.

7.2 Osoby funkcyjne

- 7.2.1 Wyróżnia się następujące osoby funkcyjne mogące uczestniczyć w procesie organizacji i wykonywania prac na podstawie polecenia pisemnego:
- a) Odpowiedzialny za eksploatację,
 - b) Poleceniodawca,
 - c) Nadzorujący,
 - d) Dozorujący,
 - e) Koordynator,
 - f) Inspektor nadzoru inwestorskiego.
- 7.2.2 Każde polecenie pisemne musi być wydane przez Poleceniodawcę i musi być w nim określony Nadzorujący oraz skład Zespołu wykonawczego.
- 7.2.3 W procesie organizacji prac może nie uczestniczyć:
- a) Inspektor nadzoru inwestorskiego, jeżeli nie ma potrzeby pełnienia czynności nadzoru w związku z wykonywaniem robót budowlanych w rozumieniu prawa budowlanego,
 - b) Koordynator, jeżeli nie występują okoliczności opisane w pkt 7.2.7,
 - c) Dozorujący, jeżeli nie zostanie wyznaczony przez Odpowiedzialnego za eksploatację,
 - d) Odpowiedzialny za eksploatację, jeżeli prace są wykonywane: na obiekcie nie należącym do GAZ-SYSTEM lub dla którego GAZ-SYSTEM nie jest operatorem, na nowobudowanym Obiekcie sieci przesyłowej GAZ-SYSTEM przed pierwszym napełnieniem gazem obiektu.
- 7.2.4 Poleceniodawcami mogą być wyłącznie osoby wymienione w aktualnych na dany dzień wykazywania pracy wykazach Poleceniodawców, zgodnie z zakresami ich upoważnień i terminami obowiązywania Świadectw kwalifikacyjnych, z zastrzeżeniem pkt 7.2.5.
- 7.2.5 W wykazach Poleceniodawców organizujących prace na podstawie polecenia pisemnego nie wymienia się Poleceniodawców, w przypadkach, gdy są oni pracownikami zatrudnionymi przez Wykonawców zewnętrznych, którym polecono organizację pracy, od których nie wymaga się posiadania ważnych Świadectw kwalifikacyjnych.
- 7.2.6 Przy wykonywaniu prac na polecenie pisemne dopuszcza się łączenie wyłącznie funkcji Poleceniodawcy i Koordynatora, Poleceniodawcy i Nadzorującego oraz Nadzorującego i Koordynatora, jeżeli prace są wykonywane w tym samym miejscu.

Z zastrzeżeniem, że jedna osoba nie może pełnić więcej niż dwóch funkcji jednocześnie.

- 7.2.7 W przypadku równoczesnego wykonywania wzajemnie powiązanych prac szczególnie niebezpiecznych przez różne Zespoły wykonawcze tego samego pracodawcy lub różnych pracodawców lub prac wykonywanych w tym samym miejscu przez pracowników różnych pracodawców, wyznacza się Koordynatora sprawującego nadzór nad bezpieczeństwem i higieną pracy wszystkich uczestników ww. prac.
- 7.2.8 Dla równocześnie wykonywanych wzajemnie powiązanych prac szczególnie niebezpiecznych wykonywanych przez Zespoły wykonawcze tego samego pracodawcy Koordynatora wyznacza Poleceniodawca lub Poleceniodawcy w uzgodnieniu między sobą.
- 7.2.9 Dla równocześnie wykonywanych wzajemnie powiązanych prac szczególnie niebezpiecznych wykonywanych przez Zespoły wykonawcze różnych pracodawców Koordynatora wyznacza Poleceniodawca lub Poleceniodawcy w uzgodnieniu między sobą uwzględniając Koordynatora lub Koordynatorów Wykonawcy zewnętrznego wyznaczonych na podstawie porozumień zgodnie z opisem w pkt 9.1.8 – 9.1.9.
- 7.2.10 Jeżeli podczas wykonywania prac nietypowych na czynnym Obiekcie sieci przesyłowej, na którym mogą być wykonywane prace eksploatacyjne, jest możliwość wystąpienia okoliczności opisanych w pkt 7.2.7, należy dla tych prac wyznaczyć Koordynatora.

7.3 Wydanie polecenia pisemnego

7.3.1 Odpowiedzialny za eksploatację:

- a) wybiera Poleceniodawcę spośród Osób upoważnionych (tylko jeżeli prace są realizowane przez pracowników GAZ-SYSTEM),
- b) uzgadnia polecenie pisemne.

7.3.2 Poleceniodawca, w uzgodnieniu z Odpowiedzialnym za eksploatację, jeżeli to konieczne:

- a) wyznacza osoby funkcyjne uczestniczące przy organizacji i wykonywaniu prac (nie dotyczy Inspektora nadzoru inwestorskiego),
- b) zapewnia ustalenie zakresu prac, w uzgodnieniu z Inspektorem nadzoru inwestorskiego w przypadku, gdy wykonywane są roboty budowlane w rozumieniu prawa budowlanego oraz opracowanie instrukcji ich wykonania, a następnie załącza ją do polecenia,
- c) zapewnia opracowanie lub przygotowanie szkicu sytuacyjnego miejsca pracy lub schematu instalacji, w szczególności schematu technologicznego urządzeń z zaznaczonym miejscem odcięcia dopływu gazu w przypadku Pracy gazoniebezpiecznej,
- d) zapewnia określenie Strefy pracy,
- e) zapewnia uzgodnienie i opracowanie harmonogramu realizacji prac,
- f) zapewnia określenie Środków ochronnych niezbędnych do zachowania bezpiecznego przygotowania Strefy pracy i wykonania poleconych w niej prac, wynikających z zagrożeń w niej występujących i w jej pobliżu, oraz opracowanie Instrukcji zabezpieczeń, którą po pozytywnej opinii (patrz pkt 7.3.2.1 i 7.3.2.2) załącza do polecenia,
- g) wyznacza terminy rozpoczęcia i zakończenia prac oraz przerw w czasie ich wykonywania wraz z warunkami wznowienia prac po przerwie, jeżeli przewiduje się przerwę w pracy,

- h) w przypadku Pracy gazoniebezpiecznej zapewnia uzgodnienie z odpowiednią komórką Oddziałowej Dyspozycji Gazu:
- pisemnego polecenia prac (bez wyznaczonych członków zespołu wykonawczego) co najmniej **5 dni** przed planowanym terminem rozpoczęcia prac,
 - harmonogramu realizacji prac (załącznik nr Z.P.02.O.02-13) zaakceptowanego i podpisanego przez Wykonawcę zewnętrznego (jeżeli występuje), Inspektora nadzoru inwestorskiego (jeżeli występuje), Odpowiedzialnego za eksploatację, co najmniej **45 dni** przed planowanym terminem rozpoczęcia prac, w przypadku gdy prace te będą skutkowały zakłóceniami w funkcjonowaniu Krajowego Systemu Przesyłowego lub/ i przerwą w dostarczaniu paliwa gazowego do Odbiorców Użytkownika Sieci zdefiniowanych w IRIESP,

Uwaga: W porozumieniu z właściwą komórką ODG dopuszcza się uzgodnienie polecenia Pracy gazoniebezpiecznej w krótszym czasie.

- i) w przypadku planowanego upustu gazu do atmosfery zapewnia przekazanie danych parametryzujących upust, na podstawie których ODG, jeżeli uzna to za konieczne, wysyła zamówienia NOTAM do Polskiej Agencji Żeglugi Powietrznej,
- j) wydaje polecenie pisemne, po uzgodnieniu z Odpowiedzialnym za eksploatację,

7.3.2.1 oraz w przypadku, gdy pracodawcą Poleceniodawcy jest GAZ-SYSTEM:

- a) zapewnia uzgodnienie dokumentacji prac w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy oraz ochrony przeciwpożarowej z osobami wyznaczonymi przez Biuro BHP i PPOŻ., o których mowa w wykazie osób upoważnionych do opiniowania dokumentacji prac prowadzonym przez wyżej wymienioną komórkę,
- b) zapewnia współpracę ze stronami trzecimi, w przypadku gdy planowane do wykonania prace oddziałują lub mogą oddziaływać na urządzenia, obiekty lub nieruchomości, których właścicielem nie jest GAZ-SYSTEM, lub gdy wynika to z obowiązujących przepisów prawa,

7.3.2.2 oraz w przypadku, gdy pracodawcą Poleceniodawcy jest Wykonawca zewnętrzny:

- a) zapewnia uzgodnienie polecenia pisemnego z komórką organizacyjną odpowiedzialną za eksploatację w czasie co najmniej **5 dni** przed terminem rozpoczęcia prac, chyba że Odpowiedzialny za eksploatację postanowi inaczej,
- b) zapewnia uzgodnienie dokumentacji prac w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy oraz ochrony przeciwpożarowej z osobami odpowiedzialnymi za te obszary u Wykonawcy zewnętrznego oraz z osobami wyznaczonymi przez Biuro BHP i PPOŻ. w GAZ-SYSTEM,
- c) zapewnia współpracę ze stronami trzecimi, w przypadku gdy planowane do wykonania prace oddziałują lub mogą oddziaływać na urządzenia, obiekty lub nieruchomości, których właścicielem nie jest GAZ-SYSTEM, lub gdy wynika to z obowiązujących przepisów prawa, chyba że Odpowiedzialny za eksploatację, po uzgodnieniu z Wykonawcą zewnętrznym, weźmie obowiązek współpracy na siebie.

7.3.3 Inspektor nadzoru inwestorskiego:

potwierdza podpisem zakres oraz harmonogram realizacji prac do wykonania, określony w poleceniu, w przypadku gdy wykonuje się roboty budowlane w rozumieniu prawa budowlanego.

7.3.4 Poleceniodawca może wyznaczyć więcej niż jednego Nadzorującego dla utrzymania ciągłości nadzoru, jeżeli praca jest wykonywana w sposób ciągły przez okres dłuższy niż jedna zmiana robocza.

7.3.5 Poleceniodawca, zapewniając określenie zakresu prac i opracowanie instrukcji ich wykonania, może wskazać:

- a) na wiele rodzajów prac, np. na Prace zarówno gazoniebezpieczne jak i niebezpieczne, eksploatacyjne i nietypowe, pod warunkiem że są one ze sobą wzajemnie powiązane i występują w jednym ciągu zdarzeń,
- b) na ten sam rodzaj pracy wykonywany przez Zespół wykonawczy kolejno w innych Strefach pracy, pod warunkiem, że pracuje on w tym samym czasie tylko w jednej Strefie, a warunki bezpiecznego wykonania pracy są takie same we wszystkich Strefach pracy.

7.4 Rozpoczęcie i realizacja prac

7.4.1 Odpowiedzialny za eksploatację:

- a) zatwierdza zmiany w poleceniu pracy,
- b) ma prawo kontrolować przebieg pracy,
- c) ma prawo wstrzymać wykonywanie pracy.

7.4.2 Poleceniodawca:

- a) przyjmuje meldunek od Nadzorującego,
- b) uzgadnia, we współpracy z Odpowiedzialnym za eksploatację i właściwą komórką ODG, zmiany w poleceniu pracy, jeżeli Nadzorujący sygnalizuje takie potrzeby, np. wyraża zgodę na Nieplanowane przerwy w pracy,
- c) ma prawo kontrolować przebieg pracy,
- d) ma prawo wstrzymać wykonywanie pracy,
- e) akceptuje zmiany składu Zespołu wykonawczego wnioskowane przez Nadzorującego w arkuszu składu Zespołu wykonawczego, który stanowi załącznik nr Z.P.02.O.02-03 do niniejszej procedury,
- f) wprowadza zmiany w poleceniu pracy, po zatwierdzeniu ich przez Odpowiedzialnego za eksploatację, poprzez wypełnienie arkusza zmian, który stanowi załącznik nr Z.P.02.O.02-06, lub uzupełnienie pkt 12 we wzorze polecenia w załączniku nr Z.P.02.O.02-16 do niniejszej procedury, konsultując potrzebę ich wprowadzenia z osobami funkcyjnymi wyznaczonymi do organizacji pracy oraz jeżeli zakres zmiany będzie obejmował obszary BHP i PPOŻ również z przedstawicielem tych służb. W przypadku wykonywania Pracy gazoniebezpiecznej i potrzeby zmiany mającej wpływ na realizację usługi przesyłu lub zmiany związanej z terminami realizacji pracy, Poleceniodawca uzgadnia ją również z właściwą komórką ODG.

7.4.3 Nadzorujący, w porozumieniu z odpowiednią komórką ODG w przypadku Prac gazoniebezpiecznych:

- a) określa zakres oraz kolejność wykonywania Czynności łączeniowych, związanych z przygotowaniem Strefy pracy, jeżeli wymaga tego bezpieczeństwo lub technologia wykonywania prac,
- b) ustala kolejność prowadzenia, przerywania, wznowienia lub zakończenia prac,
- c) powiadamia Poleceniodawcę o rozpoczęciu pracy,
- d) kontroluje przebieg pracy,
- e) ma prawo wstrzymać wykonywanie pracy.

7.4.3.1 w zakresie przygotowania i przekazania Strefy pracy:

- a) zapewnia wyłączenie Obiektu sieci przesyłowej lub jego części z ruchu, jeżeli wymaga tego bezpieczeństwo lub technologia wykonywania prac, oraz zabezpiecza przed przypadkowym uruchomieniem lub doprowadzeniem czynników stwarzających zagrożenie,
- b) zapewnia zastosowanie wymaganych zabezpieczeń na wyłączonym Obiekcie sieci przesyłowej oraz sprawdza, czy zostały usunięte czynniki stwarzające zagrożenie, takie jak: napięcie, ciśnienie, woda, gaz, temperatura,

- c) zapewnia oznaczenie Strefy pracy znakami bezpieczeństwa,
- d) powiadamia Poleceniodawcę o potrzebach zmian w poleceniu pisemnym, na przykład związanych z techniką wykonywania pracy, w tym mających wpływ na sposób przygotowania Strefy pracy.

7.4.3.2 w zakresie dopuszczenia do pracy:

- a) sprawdza poprawność przygotowania Strefy pracy,
- b) zgłasza Poleceniodawcy rozpoczęcie pracy,

7.4.3.3 w zakresie prowadzenia pracy:

- a) posiada polecenie pisemne,
- b) sprawdza czy osoby wyznaczone do wykonania pracy są wpisane w arkuszu składu Zespołu wykonawczego, zatwierdzonego przez Poleceniodawcę,
- c) udziela Zespołowi wykonawczemu instruktażu o sposobie wykonywania pracy, biorąc pod uwagę wymagania Instrukcji wykonania pracy, określając w szczególności rolę każdego z członków Zespołu w czasie pracy oraz kolejność podejmowanych czynności,
- d) zapoznaje, w sposób udokumentowany, każdego z członków Zespołu wykonawczego z występującymi zagrożeniami w Strefie pracy i w jej bezpośrednim sąsiedztwie oraz z metodami bezpiecznego wykonywania pracy, biorąc pod uwagę wymagania Instrukcji zabezpieczeń,
- e) wprowadza Zespół wykonawczy do Strefy pracy,
- f) egzekwuje od każdego członka Zespołu stosowanie właściwych środków ochrony indywidualnej, odzieży i obuwia roboczego oraz narzędzi i sprzętu,
- g) zapewnia wykonanie pracy w sposób bezpieczny,
- h) współpracuje z Koordynatorem oraz z Nadzorującymi innych Zespołów wykonawczych, jeżeli w tym samym czasie wykonują oni prace powiązane z powierzoną mu do wykonania pracą lub pracują z nim w tym samym miejscu,
- i) powiadamia, w przypadku Pracy gazoniebezpiecznej, odpowiednią komórkę ODG o gotowości do rozpoczęcia pracy oraz rozpoczyna ją, jeżeli pracownik ODG nie postanowi inaczej,

7.4.4 Koordynator:

- a) sprawuje nadzór nad bezpieczeństwem i higieną pracy członków Zespołów wykonawczych wykonujących wzajemnie powiązane prace szczególnie niebezpieczne lub pracowników zatrudnionych przez różnych pracodawców pracujących w tym samym miejscu,
- b) zapewnia współpracę Nadzorujących w przypadku równoczesnego wykonywania wzajemnie powiązanych prac,
- c) nadzoruje realizację prac, biorąc pod uwagę wymagania Instrukcji wykonania prac i ustalony harmonogram realizacji prac,
- d) wskazuje środki łączności pomiędzy zespołami i pracownikami oraz sposoby alarmowania w sytuacji zaistnienia zagrożenia lub awarii,
- e) ma prawo wstrzymać wykonywanie pracy lub żądać zmiany ich przebiegu, jeżeli prowadzone są one w sposób nieprawidłowy lub ich dalsze prowadzenie w sposób zgodny z instrukcją stanowi zagrożenie dla bezpieczeństwa osób lub mienia.

7.4.5 Inspektor nadzoru inwestorskiego:

- a) pełni funkcje zgodnie z posiadanymi uprawnieniami na budowie poprzez sprawowanie kontroli zgodności jej realizacji z projektem budowlanym, zasadami wiedzy technicznej, przepisami prawa oraz pozwoleniem na budowę, jeżeli zostało wydane,
- b) kontroluje kierownika budowy w zakresie koordynacji działań zapewniających przestrzeganie podczas wykonywania robót budowlanych zasad określonych

- w planie bezpieczeństwa i ochrony zdrowia na budowie, jeżeli został sporządzony na mocy prawa budowlanego,
- c) ma prawo wydawać kierownikowi budowy lub kierownikowi robót polecenia, potwierdzone wpisem do dziennika budowy (jeżeli został wydany), dotyczące w szczególności: usunięcia zauważonych nieprawidłowości lub zagrożeń, wykonania prób lub badań, także wymagających odkrycia robót lub elementów zakrytych, przedstawienia ekspertyz w zakresie prowadzonych robót budowlanych i dowodów dopuszczenia do stosowania w budownictwie odpowiednich wyrobów budowlanych oraz urządzeń technicznych,
 - d) ma prawo żądać od kierownika budowy lub kierownika robót wykonania poprawy jakości zrealizowanych robót bądź ich ponownego wykonania, a także wstrzymania dalszych robót budowlanych w przypadku, gdy ich kontynuacja może wywołać zagrożenie bądź spowodować istotną niezgodność z warunkami projektu lub pozwolenia na budowę.

7.4.6 Osoby wykonujące pracę (członkowie Zespołu wykonawczego):

- a) posiadają ważne i odpowiednie kwalifikacje i uprawnienia w zakresie realizowanych prac,
- b) stosują środki ochrony indywidualnej lub zbiorowej odpowiednio dobrane do rodzaju wykonywanej pracy,
- c) sygnalizują Nadzorującemu wszelkie potrzeby związane z wykonywaną pracą.

7.5 Zakończenie prac

7.5.1 Nadzorujący:

- a) sprawdza: czy praca została zakończona, czy Zespół wykonawczy opuścił Strefę pracy, czy sprzęt, narzędzia, Środki ochronne oraz zbędne materiały i odpady wytworzone przy jej realizacji zostały usunięte ze Strefy pracy,
- b) zapewnia usunięcie Środków ochronnych użytych do przygotowania Strefy pracy i jej zabezpieczenia,
- c) zapewnia uruchomienie urządzeń, jeżeli w związku z wykonywaniem przy nich pracy wyłączono je z ruchu,
- d) powiadamia, w przypadku Pracy gazoniebezpiecznej, odpowiednią komórkę ODG o zakończeniu pracy,
- e) informuje Poleceniodawcę o zakończeniu pracy,
- f) zwraca Poleceniodawcy, po zakończeniu pracy, uzupełnione i kompletne polecenie pisemne.

7.5.2 Poleceniodawca:

- a) powiadamia Odpowiedzialnego za eksploatację o zakończeniu pracy, po uzyskaniu zgłoszenia od Nadzorującego,
- b) przekazuje Odpowiedzialnemu za eksploatację uzupełnione i kompletne polecenie pracy, w formie oryginału lub kopii oznaczonej przez siebie „za zgodność z oryginałem”.

7.5.3 Odpowiedzialny za eksploatację:

przyjmuje od Poleceniodawcy meldunek o zakończeniu pracy.

8 Prace eksploatacyjne niebędące pracami szczególnie niebezpiecznymi

8.1 Wymagania

- 8.1.1 Wykaz prac eksploatacyjnych niebędących pracami szczególnie niebezpiecznymi sporządzony został w celu zamieszczenia w nim prac, które nie zostały

zakwalifikowane jako szczególnie niebezpieczne, a są niezbędne do prawidłowej eksploatacji sieci przesyłowej.

- 8.1.2 Pracownicy wykonujący prace eksploatacyjne niebędące pracami szczególnie niebezpiecznymi, jeżeli odrębne przepisy tego wymagają, muszą posiadać ważne i odpowiednie kwalifikacje i uprawnienia w zakresie realizowanych prac (inne niż świadectwa kwalifikacyjne).
- 8.1.3 W przypadku gdy prace eksploatacyjne niebędące pracami szczególnie niebezpiecznymi na polecenie ustne, wykonują pracownicy zatrudnieni przez GAZ-SYSTEM niebędący Osobami uprawnionymi lub pracownicy zatrudnieni przez Wykonawcę zewnętrznego, Odpowiedzialny za eksploatację może wyznaczyć Dozorującego.
- 8.1.4 Osoby funkcyjne organizujące prace niebędące pracami szczególnie niebezpiecznymi na podstawie polecenia pisemnego, mogą nie być Osobami upoważnionymi i Osobami uprawnionymi.
- 8.1.5 Usuwanie usterek kwalifikuje się jako prace eksploatacyjne niebędące pracami szczególnie niebezpiecznymi, jeżeli w zakresie pracy nie występują zagrożenia nadające czynnościom charakter prac szczególnie niebezpiecznych.
- 8.1.6 Prace niebędące pracami szczególnie niebezpiecznymi, w zakresie kontroli trasy gazociągu z powietrza wykonuje się na podstawie polecenia stanowiącego załącznik nr Z.I.02.G.01.01-02 do instrukcji **I.02.G.01.01 „Kontrola trasy gazociągu z powietrza”**.

9 Prace wykonywane przez Wykonawców zewnętrznych

9.1 Wymagania ogólne

- 9.1.1 Wykonawcy zewnętrzni, realizujący prace szczególnie niebezpieczne przy eksploatacji Obiektów sieci przesyłowej, wykonują je na podstawie polecenia pisemnego i Instrukcji wykonania pracy zgodnie z zasadami opisanymi w rozdziale 7 „Prace szczególnie niebezpieczne nietypowe” niniejszej procedury.
- 9.1.2 Jeżeli prace nie są zakwalifikowane jako szczególnie niebezpieczne, za zgodą Odpowiedzialnego za eksploatację Wykonawcy zewnętrzni mogą je realizować bez polecenia pisemnego.
- 9.1.3 Pracę na podstawie polecenia pisemnego organizują osoby funkcyjne i wykonują członkowie Zespołu wykonawczego pracownicy zatrudnieni przez tego samego pracodawcę, z zastrzeżeniem pkt 9.1.4 i 9.1.5.
- 9.1.4 Jeżeli czynności, których wykonanie przypisuje się Nadzorującemu ze strony Wykonawcy zewnętrznego, wymagają podjęcia przez niego złożonych działań, np. ze względu na konieczność wykonania skomplikowanych Czynności łączeniowych w celu przygotowania Strefy pracy lub zastosowania wielostopniowych zabezpieczeń na wyłączonych urządzeniach, wtedy wykonanie pracy polegającej na przygotowaniu, przekazaniu i likwidacji Strefy pracy, celem późniejszej pracy w niej pracowników z ramienia Wykonawcy zewnętrznego, odbywa się na podstawie odrębnego polecenia pisemnego, w którym wskazuje się wyłącznie osoby z ramienia GAZ-SYSTEM, a w poleceniu pisemnym Wykonawcy zewnętrznego w punkcie 5 umieszcza się informację: „Strefa pracy przygotowana/zlikwidowana przez pracowników GAZ-SYSTEM na podstawie polecenia pisemnego nr ...”.

Uwaga: Decyzję o przyjęciu powyższej ścieżki postępowania podejmuje Odpowiedzialny za eksploatację.

- 9.1.5 Jeżeli pracownicy Wykonawcy zewnętrznego wykonują specjalistyczne prace serwisowe, wtedy wykonanie pracy polegającej na przygotowaniu, przekazaniu i likwidacji Strefy pracy, celem późniejszej pracy w niej pracowników z ramienia Wykonawcy zewnętrznego, odbywa się na podstawie polecenia pisemnego na prace nietypowe GAZ-SYSTEM lub w ramach prac eksploatacyjnych pracowników GAZ-SYSTEM, zgodnie z pkt 5.4.6 d).
- 9.1.6 Z uwagi na charakter pracy możliwe są również prace wykonywane przez pracowników Wykonawcy zewnętrznego, na przykład przy wyłączonym i odgazowanym odcinku gazociągu, następujące po zastosowaniu metody hermetycznej przez pracowników GAZ-SYSTEM celem wstrzymania przepływu przez odcinek gazociągu.
- 9.1.7 W przypadku gdy pracę na podstawie polecenia pisemnego ma wykonywać Zespół wykonawczy, w skład którego wchodzić pracownicy zatrudnieni przez różnych pracodawców (GAZ-SYSTEM i Wykonawców zewnętrznych), spisuje się porozumienie między pracodawcami określające pracodawcę odpowiedzialnego za organizację pracy oraz Koordynatora. Wzór porozumienia stanowi załącznik nr Z.P.02.O.02-18 do niniejszej procedury. Podpisane porozumienie załącza się do polecenia pisemnego.
- 9.1.8 W przypadku gdy w tym samym miejscu mają wykonywać pracę pracownicy zatrudnieni przez różnych pracodawców lub mają być równocześnie wykonywane wzajemnie powiązane prace szczególnie niebezpieczne przez Zespoły wykonawcze różnych pracodawców, spisuje się porozumienie między pracodawcami wyznaczające Koordynatora sprawującego nadzór nad bezpieczeństwem i higieną pracy wszystkich uczestników ww. prac. Jeżeli zakres lub organizacja prac tego wymaga w porozumieniu należy wskazać więcej niż jednego Koordynatora. Szczegółowy zakres odpowiedzialności Koordynatora lub Koordynatorów zostanie określony przypisaniem Koordynatora do pisemnego polecenia pracy. Wzór porozumienia stanowi załącznik nr Z.P.02.O.02-19 do niniejszej procedury.
- 9.1.9 Pracodawcy pracowników przystępujących do realizacji prac, dla których Koordynator jest już wyznaczony mogą zaakceptować już wyznaczonego Koordynatora podpisując oświadczenie o przystąpieniu do porozumienia. W przypadku braku akceptacji już wyznaczonego Koordynatora należy sporządzić nowe porozumienie wyznaczające nowego Koordynatora.
- 9.1.10 Jeżeli w tym samym miejscu i w tym samym czasie mają być wykonywane prace Wykonawcy zewnętrznego i prace eksploatacyjne GAZ-SYSTEM, to Koordynator wyznaczony zgodnie z opisem w pkt 9.1.8 – 9.1.9 potwierdza możliwość wykonania pracy eksploatacyjnej wpisem w Diennej karcie pracy szczególnie niebezpiecznej eksploatacyjnej.
- 9.1.11 W imieniu GAZ-SYSTEM w przypadkach, o których mowa w pkt 9.1.7 - 9.1.8, działa Dyrektor w Oddziale lub jego Zastępca, jeżeli posiadane przez nich pełnomocnictwa pozwalają na występowanie w roli pracodawcy.
- 9.1.12 Poleceniodawcami z ramienia Wykonawcy zewnętrznego mogą być wyłącznie osoby ujęte w wykazie Poleceniodawców. Wykaz zatwierdzany jest przez Wykonawcę zewnętrznego i przyjęty do akceptacji przez Dyrektora Oddziału GAZ-SYSTEM lub jego Zastępcę, z zastrzeżeniem pkt 7.2.5.
- 9.1.13 Podpisany przez działającego w imieniu Wykonawcy zewnętrznego wykaz Poleceniodawców należy uznawać za wystarczający na dowód upoważnienia do pełnienia roli Poleceniodawcy w imieniu pracodawcy.
- 9.1.14 W przypadku gdy polecenie pisemne sporządza Wykonawca zewnętrzny, obliuguje się Wykonawcę do uzgodnienia polecenia pisemnego z właściwą komórką organizacyjną Oddziału odpowiedzialną za eksploatację.

9.1.15 W przypadku prac wykonywanych przez Wykonawców zewnętrznych w ramach budowy nowych Obiektów sieci przesyłowej sposób i podstawę organizacji pracy określa umowa, na podstawie której Wykonawca zewnętrzny realizuje budowę. Wykonawca zewnętrzny, jeżeli tak stanowi umowa może stosować własne regulacje i wzory pisemnych poleceń z zastrzeżeniem, że od pierwszego napełnienia gazem budowanego Obiektu sieci przesyłowej należy bezwzględnie stosować zapisy i wzory z niniejszej procedury.

9.1.16 Jeżeli prace ziemne związane z budową nowego Obiektu sieci przesyłowej wykonywane są w odległości 6 m i mniejszej od osi czynnego gazociągu należy wykonywać je na pisemne polecenie pracy lub pod nadzorem. Decyzje o kwalifikacji prac podejmuje Odpowiedzialny za eksploatację.

9.2 Nadzór nad prowadzonymi pracami

9.2.1 Odpowiedzialny za eksploatację bez względu na kwalifikację i podstawę wykonywania prac może wyznaczyć Dozorującego, który ma prawo sprawdzać, czy prace są wykonywane w sposób bezpieczny i wydawać zalecenia Wykonawcy zewnętrznemu.

9.2.2 Dozorujący posiada prawo kontroli miejsca pracy.

9.2.3 Dozorujący może przerwać realizację prac w przypadku wykrycia nieprawidłowości.

9.3 Przekazanie Obiektu sieci przesyłowej do prowadzenia prac

9.3.1 Przed przekazaniem Obiektu sieci przesyłowej do prowadzenia prac, Odpowiedzialny za eksploatację lub osoba przez niego wyznaczona zapoznaje w sposób udokumentowany uprawnionego przedstawiciela Wykonawcy zewnętrznego, z informacjami o zagrożeniach związanych z pracą na Obiekcie sieci przesyłowej, zawartymi w Broszurze informacyjnej, która stanowi załącznik Z.P.02.O.02-26 do niniejszej procedury. Jeżeli prace będą wykonywane na podstawie pisemnego polecenia, to Informacje przekazane w Broszurze informacyjnej będą stanowić podstawę do sporządzenia Instrukcji zabezpieczeń.

9.3.2 W zależności od potrzeb, określonych przez Odpowiedzialnego za eksploatację, przekazanie obiektu do prowadzenia prac następuje po podpisaniu przez Odpowiedzialnego za eksploatację oraz upoważnionego przedstawiciela Wykonawcy zewnętrznego protokołu przekazania obiektu, którego wzór stanowi załącznik nr Z.P.02.O.02-22 do niniejszej procedury.

9.4 Odbiór prowadzonych prac

9.4.1 W zależności od potrzeb, określonych przez Odpowiedzialnego za eksploatację, przyjęcie obiektu po wykonaniu prac następuje po podpisaniu przez Odpowiedzialnego za eksploatację oraz upoważnionego przedstawiciela Wykonawcy zewnętrznego protokołu odbioru obiektu po zakończeniu prac, którego wzór stanowi załącznik nr Z.P.02.O.02-23 do niniejszej procedury.

9.5 Zakończenie prac

9.5.1 Wykonawca zewnętrzny, adekwatnie do zakresu wykonanej pracy, sporządza protokół z czynności wg wzorów stanowiących załączniki do odpowiednich procedur i instrukcji SESP. Jeżeli dokumenty SESP nie wskazują protokołu z czynności, Wykonawca sporządza protokół w uzgodnieniu z Odpowiedzialnym za eksploatację. Protokół jest przedkładany Odpowiedzialnemu za eksploatację, który go podpisuje, akceptując wykonanie prac.

- 9.5.2 Jeżeli prace były wykonywane bez polecenia pisemnego Wykonawca zewnętrzny zobowiązany jest do dostarczenia informacji o składzie brygady. Wzór informacji stanowi załącznik nr Z.P.02.O.02-24 do niniejszej procedury.

UWAGA: W niektórych wzorach formularzy protokołów z wykonanych czynności powyższe informacje są zawarte. Sporządzanie dodatkowo załącznika nr Z.P.02.O.02-24 nie jest wówczas wymagane.

10 Roboty budowlane wykonywane w strefach kontrolowanych przez podmioty niezwiązane z GAZ-SYSTEM

10.1 Wymagania

- 10.1.1 Roboty budowlane wykonywane przez podmioty niezwiązane umową z GAZ-SYSTEM, w tym we własnym zakresie przez właścicieli nieruchomości, prowadzone w miejscu krzyżowania się z gazociągami lub w zbliżeniu do gazociągu albo innego Obiektu sieci przesyłowej, którego GAZ-SYSTEM jest operatorem, powinny być wykonywane pod doraźnym lub stałym nadzorem Dozorującego, ze względu na ryzyko wystąpienia zagrożenia dla Obiektów sieci przesyłowej lub dla osób wykonujących prace od Obiektów sieci przesyłowej.
- 10.1.2 Odpowiedzialność za prawidłową kwalifikację prac i przestrzeganie przepisów prawa powszechnego, w szczególności przepisów BHP w trakcie wykonywania prac i dopełnienie obowiązku sporządzenia pisemnych poleceń wykonania pracy ponosi pracodawca zlecający pracę.
- 10.1.3 Odpowiedzialny za eksploatację lub osoba upoważniona uzgadnia sposób wykonania prac w zależności od rodzaju prac na podstawie: uzgodnienia, instrukcji wykonania prac, dokumentacji projektowej.
- 10.1.4 Możliwość zaopiniowania powyższych dokumentów i wyznaczenia Dozorującego powinna wynikać z warunków technicznych wydanych na piśmie w trakcie uzgodnień skrzyżowania lub zbliżenia z obcą infrastrukturą.
- 10.1.5 Rola wyznaczonego do nadzoru Dozorującego w szczególności polega na:
- a) zapoznaniu, w sposób udokumentowany kierującego pracami, z informacjami o zagrożeniach związanych z pracą w bezpośrednim sąsiedztwie Obiektów sieci przesyłowej, zawartymi w Broszurze informacyjnej, która stanowi załącznik Z.P.02.O.02-25 do niniejszej procedury,
 - b) określeniu dopuszczalnych rodzajów używanych maszyn i urządzeń dla zapewnienia bezpieczeństwa Obiektów sieci przesyłowej,
 - c) egzekwowaniu wykonywania pracy zgodnie z uzgodnieniem.
- 10.1.6 W przypadku wykonywania pracy w sposób zagrażający bezpieczeństwu osób wykonujących prace albo bezpieczeństwu sieci przesyłowej pracownik wyznaczony do nadzoru wzywa do wstrzymania prac. W przypadku kontynuowania robót należy postępować tak jak w przypadku zidentyfikowania robót budowlanych w strefie kontrolowanej wykonywanych bez uzgodnienia.

11 Dokumentowanie

11.1 Wymagania

11.1.1 Polecenie pisemne wydaje się na określonym formularzu (wzór formularza stanowi załącznik nr Z.P.02.O.02-01 do niniejszej procedury), z zastrzeżeniem pkt 11.1.2, oraz numeruje się według przyjętego wzorca:

X_Y_G lub N lub Z_E lub N_R

gdzie:

X – symbol komórki organizacyjnej (zgodnie z Regulaminem organizacyjnym Spółki) prowadzącej eksploatację danego Obiektu sieci przesyłowej,

Y – numer kolejny polecenia wydanego w danej komórce organizacyjnej w roku kalendarzowym,

G lub N lub Z – Praca gazoniebezpieczna lub niebezpieczna lub praca eksploatacyjna niebędąca pracą szczególnie niebezpieczną,

E lub N – praca eksploatacyjna lub nietypowa (w przypadku Pracy gazoniebezpiecznej lub niebezpiecznej),

R – rok kalendarzowy,

np.: GDJ_3_G_N_2022.

- a) W przypadku gdy wydaje się polecenie pisemne na wiele rodzajów prac, np. na Prace zarówno gazoniebezpieczne jak i niebezpieczne, w numerze polecenia należy uwzględnić tylko jeden rodzaj pracy, przyjmując arbitralnie, że:
- b) wskazuje się na Prace gazoniebezpieczne, jeżeli występują również Prace niebezpieczne i/lub prace eksploatacyjne niebędące pracami szczególnie niebezpiecznymi,
- c) wskazuje się na Prace niebezpieczne, jeżeli wykonuje się także prace eksploatacyjne niebędące pracami szczególnie niebezpiecznymi,
- d) wskazuje się na prace nietypowe, jeżeli występują również prace eksploatacyjne.

11.1.2 Wyróżnia się następujące załączniki do polecenia pisemnego stanowiącego załącznik nr Z.P.02.O.02-01 do niniejszej procedury:

- a) Instrukcja wykonania prac lub Instrukcja eksploatacyjna,
- b) szkic sytuacyjny miejsca wykonywania pracy z zaznaczoną strefą pracy lub/i schemat instalacji, w szczególności schemat technologiczny urządzeń z zaznaczonym miejscem odcięcia dopływu gazu i innych mediów stwarzających zagrożenie, jeżeli odcięcie dopływu mediów objęte jest zakresem prac, i zawarty w Instrukcji wykonania prac,
- c) harmonogram realizacji prac, którego wzór stanowi załącznik nr Z.P.02.O.02-13 (w przypadku równoczesnego wykonywania wzajemnie powiązanych prac szczególnie niebezpiecznych wymaga się, aby harmonogram został uzgodniony i podpisany przez wszystkich Poleceniodawców wydających polecenia),
- d) Instrukcja zabezpieczeń, której wzór stanowi załącznik nr Z.P.02.O.02-02 do niniejszej procedury,
- e) arkusz składu Zespołu wykonawczego, którego wzór stanowi załącznik nr Z.P.02.O.02-03 do niniejszej procedury,
- f) arkusz do odnotowywania pomiarów stężeń metanu i tlenu w miejscu prac nietypowych, którego wzór stanowi załącznik nr Z.P.02.O.02-04 do niniejszej procedury, właściwy do zastosowania w przypadku Prac gazoniebezpiecznych nietypowych (niedokumentowanych zleceniem w systemie EAM) lub w przypadku, gdy wynika to z Instrukcji zabezpieczeń,

- g) arkusz meldunków o Nieplanowanych przerwach w realizacji pracy, którego wzór stanowi załącznik nr Z.P.02.O.02-05 do niniejszej procedury,
 - h) arkusz zmian w poleceniu pracy, którego wzór stanowi załącznik nr Z.P.02.O.02-06 do niniejszej procedury,
 - i) świadectwo kalibracji urządzenia do pomiarów stężenia metanu i tlenu (w przypadku prac wykonywanych przez Wykonawców zewnętrznych),
 - j) dzienna karta pracy szczególnie niebezpiecznej eksploatacyjnej, której wzór stanowi załącznik nr Z.P.02.O.02-21 do niniejszej procedury,
 - k) broszura informacyjna, której wzór stanowi załącznik Z.P.02.O.02-25 (dotyczy tylko prac wykonywanych w strefach kontrolowanych przez podmioty niezwiązane z GAZ-SYSTEM).
- 11.1.3 Oddziałowe Dyspozycje Gazu prowadzą rejestr pisemnych poleceń Prac gazoniebezpiecznych wykonywanych przez pracowników GAZ-SYSTEM i Wykonawców zewnętrznych, zgodnie ze wzorem w załączniku nr Z.P.02.O.02-12 do niniejszej procedury, przy pomocy aplikacji komputerowej TelNote (z uwzględnieniem wszystkich danych zawartych we wzorze rejestru), nadając każdemu poleceniu numer ODG, niezależny od wzorca, o którym mowa w pkt 11.1.1.
- 11.1.4 Kierownicy komórek organizacyjnych odpowiedzialnych za eksploatację lub osoby przez nich upoważnione prowadzą:
- a) rejestry pisemnych poleceń prac wykonywanych przez pracowników GAZ-SYSTEM i Wykonawców zewnętrznych, zgodnie ze wzorem w załączniku nr Z.P.02.O.02-12 do niniejszej procedury,
Uwaga: W przypadku, gdy na podstawie niniejszej procedury polecenie pisemne opracowuje i wydaje Wykonawca zewnętrzny, numerując je według własnych zasad, wymaga się również nadania mu numeru zgodnie z pkt 11.1.1, przez komórkę organizacyjną odpowiedzialną za eksploatację Obiektu sieci przesyłowej, przy których Wykonawca zewnętrzny wykonuje prace.
 - b) rejestry wykonanych, bez polecenia pisemnego, prac przez Wykonawców zewnętrznych, zgodnie ze wzorem w załączniku nr Z.P.02.O.02-17 do niniejszej procedury (nie dotyczy robót, o których mowa w pkt 10.1.1).
- 11.1.5 Koordynatorzy ds. Systemu Eksploatacji Sieci Przesyłowej w Oddziałach, na podstawie informacji przygotowywanych i przekazywanych przez kierowników komórek organizacyjnych odpowiedzialnych za eksploatację, archiwizują i aktualizują wykazy Poleceniodawców, właściwych w danym Oddziale. Wzór wykazu stanowi załącznik nr Z.P.02.O.02-11 do niniejszej procedury.
- 11.1.6 Postanowienie, o którym mowa w pkt 11.1.5, stosuje się również w przypadku wykazów przekazanych przez Wykonawców zewnętrznych, które archiwizują Koordynatorzy ds. SESP.
- 11.1.7 Zatwierdzone i przyjęte przez Dyrektorów (lub ich odpowiednio upoważnionych Zastępców) w Oddziałach wykazy Poleceniodawców Koordynatorzy ds. SESP wprowadzają do Repozytorium EAM.
- Uwaga:** Przyjęty do stosowania w danym Oddziale wykaz obowiązuje we wszystkich Oddziałach.
- 11.1.8 Kierownicy komórek organizacyjnych odpowiedzialnych za eksploatację aktualizują i archiwizują w Repozytorium EAM wykazy osób upoważnionych, wyznaczonych do wykonywania prac przy eksploatacji sieci przesyłowej. Wzór wykazu stanowi załącznik nr Z.P.02.O.02-20 do niniejszej procedury.
- 11.1.9 Biuro BHP i PPOŻ. prowadzi wykaz osób upoważnionych do opiniowania dokumentacji składającej się na polecenie pisemne w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy oraz ochrony przeciwpożarowej, który zatwierdza Dyrektor lub Zastępca Dyrektora w Biurze

BHP i PPOŻ., i udostępnia każdą jego nowo zatwierdzoną wersję Koordynatorom ds. SESP w Oddziałach.

- 11.1.10 Polecenia pisemne, dla których Poleceniodawcą jest pracownik GAZ-SYSTEM przechowuje się w oryginale, a w przypadku gdy pracodawcą Poleceniodawcy nie jest pracownik GAZ-SYSTEM, przechowuje się przygotowaną i oznaczoną przez Poleceniodawcę „za zgodność z oryginałem” kopię polecenia pisemnego.
- 11.1.11 Polecenia pisemne związane z zadaniami inwestycyjnymi i remontowymi przechowuje się wraz z pozostałą dokumentacją odbiorową. W rejestrach pisemnych poleceń prac, o których mowa w załączniku nr Z.P.02.O.02-12 do niniejszej procedury, wykazuje się wyłącznie te polecenia, które wydano w oparciu o wzory stanowiące załączniki nr Z.P.02.O.02-01 i Z.P.02.O.02-16 do niniejszej procedury.
- 11.1.12 Wykonane prace dokumentuje się na podstawie wymagań zawartych w procedurach i instrukcjach SESP. Jeżeli wykonano prace, których nie opisuje żadna procedura lub instrukcja SESP, należy je udokumentować w sposób umożliwiający co najmniej określenie: daty, miejsca, zakresu zrealizowanych czynności oraz osób wykonujących te prace (nie dotyczy robót, o których mowa w pkt 10).
- 11.1.13 Polecenia pisemne, inne niż wymienione w pkt 11.1.11 oraz załączniki Z.P.02.O.02-13, Z.P.02.O.02-14, Z.P.02.O.02-25 przechowuje się w komórkach organizacyjnych Oddziałów odpowiedzialnych za eksploatację przez 2 lata od momentu zakończenia sprawy, a następnie przekazuje się je do filii archiwum zakładowego na zasadach określonych w instrukcji kancelaryjnej obowiązującej w GAZ-SYSTEM.

11.2 Ewidencjonowanie poleceń pisemnych w systemie EAM

- 11.2.1 Odpowiedzialny za eksploatację odpowiada za ewidencjonowanie pisemnych poleceń prac w postaci skanów w Repozytorium EAM.
- 11.2.2 Ewidencjonowanie skanów pisemnych poleceń prac w Repozytorium EAM polega na:
- wprowadzeniu, przed rozpoczęciem prac, do Repozytorium EAM skanu zatwierdzonego polecenia pracy oraz podaniu wymaganych przez aplikację atrybutów opisujących polecenie,
 - niezwłocznym wprowadzeniu, po zakończeniu prac (a w przypadku poleceń prac wydanych przez Poleceniodawców ze strony Wykonawców zewnętrznych po otrzymaniu przez Odpowiedzialnego za eksploatację kompletnej kopii polecenia), skanu zatwierdzonego polecenia z meldunkiem o przebiegu i zakończeniu prac, jako kolejnej wersji zasobu, oraz aktualizacji wymaganych przez aplikację atrybutów opisujących polecenie.
- 11.2.3 Pisemne polecenia wykonania prac gromadzi się w Repozytorium EAM w postaci zasobów wersjonowanych, co oznacza możliwość odwzorowania historii życia dokumentu.
- 11.2.4 Dienne karty pracy szczególnie niebezpiecznej eksploatacyjnej stanowią integralną część dokumentacji czynności eksploatacyjnej. Skan kompletu kart musi zostać załączony do zlecenia (dokument rodzaju ZDE) najpóźniej w dniu zamknięcia technicznego zlecenia.

12 Wymagania bezpieczeństwa i higieny pracy, ochrony przeciwpożarowej i ochrony środowiska

12.1 Wybrane zasady

W czasie prowadzenia prac należy przestrzegać wymagań dotyczących bezpieczeństwa i higieny pracy, ochrony ppoż. i ochrony środowiska, określonych we właściwych dokumentach odniesienia, w zależności od podstawy wykonywania pracy, w szczególności w Instrukcjach eksploatacji, Instrukcjach wykonania pracy, Instrukcjach zabezpieczeń, oraz zgodnie z poniższymi warunkami.

- a) Przy prowadzeniu w pomieszczeniach prac z użyciem otwartego ognia prace przerywa się przy stężeniu gazu ziemnego przekraczającym 10% dolnej granicy wybuchowości (DGW).
- b) W przypadku stwierdzenia w wykopie stężenia gazu ziemnego powyżej 40% DGW należy przerwać prace, ewakuować pracowników ze strefy zagrożenia oraz podjąć działania zabezpieczające i naprawcze.
- c) Prace spawalnicze wykonują osoby posiadające odpowiednie uprawnienia, wydane na podstawie odrębnych przepisów.
- d) Pracownicy realizujący prace legitymują się, na miejscu jej wykonywania, dokumentami potwierdzającymi posiadanie uprawnień niezbędnych przy wykonywaniu określonych czynności, jeżeli takie uprawnienia są wymagane przepisami prawa.
- e) Jeżeli zachodzi taka konieczność, w zależności od podstawy wykonywania pracy i oceny zagrożenia, właściwa komórka ODG lub Odpowiedzialny za eksploatację powiadamia o Pracy gazoniebezpiecznej odpowiednie jednostki samorządu terytorialnego odpowiedzialne za zarządzanie kryzysowe oraz policję i straż pożarną.
- f) Pracowników wykonujących roboty ziemne przeszkala się w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy pod względem zagrożeń występujących przy tych robotach oraz postępowania na wypadek uszkodzenia uzbrojenia podziemnego.
- g) Przed przystąpieniem do wykonania robót ziemnych ustala się usytuowanie uzbrojenia podziemnego w strefie prowadzenia prac; wymiary wykopu określa się w zależności od charakteru planowanych prac oraz liczby przebywających w nim osób, a ściany wykopu o głębokości większej niż 1 m zabezpiecza się przed obsunięciem zgodnie z założeniami zawartymi w dokumentacji projektowej i/lub instrukcji wykonania prac.
- h) Wykonując roboty ziemne mające na celu odkopanie czynnego gazociągu należy zaplanować wielkość wykopu i podparcia gazociągu tak, żeby nie doszło do rozerwania gazociągu wskutek podwieszenia zbyt długiego odcinka lub wypychania go składowaną ziemią z wykopu.
- i) Dopuszcza się odkopanie czynnego gazociągu bez wykonania obliczeń potwierdzających, że odkopywany odcinek gazociągu nie ulegnie uszkodzeniu i bez zastosowania podpór na odcinku o długości do 3 metrów dla średnicy do DN150 i do 5 metrów dla średnicy powyżej DN150. Jeżeli potrzeba odkopać dłuższy odcinek należy wykonać obliczenia lub stosować podpory co 3 metry dla średnicy do DN150 i co 5 metrów dla średnicy powyżej DN150.
- j) Przed przystąpieniem do prac w miejscach zagrożonych obecnością gazu ziemnego wykonuje się pomiary stężeń metanu i tlenu, a w czasie ich wykonywania prowadzi się pomiar w sposób ciągły.

Uwaga: W przypadku prac gazoniebezpiecznych nietypowych wyniki pomiarów wpisuje się do arkusza stanowiącego załącznik nr Z.P.02.O.02-04 do niniejszej procedury co najmniej za każdym razem rozpoczęcia nowego pomiaru i w sytuacji pojawienia się stężenia stanowiącego odstępstwo od stanu normalnego (bezpiecznego).

- k) Pracowników wykonujących prace stwarzające zagrożenie powstania pożaru wyposaża się w odpowiedni sprzęt przeciwpożarowy,
- l) Prace prowadzi się przy zapewnieniu odpowiedniego oświetlenia stanowisk pracy.
- m) Przed rozpoczęciem prac polegających na demontażu metalowych elementów sieci gazowej napełnionej gazem ziemnym wykonuje się połączenia zapewniające ciągłość elektryczną; w przypadku zastosowania w sieci gazowej ochrony katodowej należy ją wyłączyć przed rozpoczęciem prac, również prac spawalniczych.
- n) W przypadku zagrożenia wystąpienia metanu (ponad 2% metanu w powietrzu) lub niedoboru tlenu (poniżej 18% tlenu w powietrzu) podczas prowadzenia prac, w szczególności w: wykopach, kanałach, zbiornikach, studzienkach, stosuje się odpowiednie do zagrożeń środki ochrony indywidualnej oraz sprzęt służący do asekuracji lub ewakuacji z zagrożonego obszaru (np. szelki bezpieczeństwa połączone z liną asekuracyjną).
- o) Montaż rurowych elementów sieci gazowej powinien odbywać się w sposób niedopuszczający do niekontrolowanego przemieszczania się rur, sprzętu, urządzeń oraz skarp i zabezpieczeń wykopu; nie dopuszcza się przebywania pracowników w wykopie podczas opuszczania do niego rurowych elementów sieci gazowej, a podczas napełniania elementów sieci gazowej gazem ziemnym pozostałe prace z nimi związane wstrzymuje się.
- p) Wylot przewodu odpowietrzającego odcinek sieci gazowej wyprowadza się poza strefę przebywania osób na wysokość co najmniej 3 m nad poziom terenu oraz odpowiednio obciąża i utwardza; dla wylotu przewodu odpowietrzającego odcinek sieci gazowej lub wylotu kolumny upustowej wyznacza się strefy lub strefę zagrożenia wybuchem; nie dopuszcza się odpowietrzania i opróżniania elementów sieci gazowej podczas wyładowań atmosferycznych; zasięg Stref zagrożenia wybuchem, które powstają podczas wykonywania prac związanych z odgazowywaniem, można wyznaczać w oparciu o dane zawarte w załączniku nr Z.P.02.O.02-15 do niniejszej procedury; zasięg wyznaczonych Stref zagrożenia wybuchem przedstawia się graficznie, np. w oparciu o narzędzie informatyczne.
- q) W przypadku prac polegających na odgazowywaniu konieczne jest zapewnienie stałego nadzoru.
- r) W razie zaistnienia nieprzewidzianych zagrożeń prace przerywa się, a pracowników wycofuje się ze Strefy pracy; o ponownym przystąpieniu do prac decyduje Nadzorujący.
- s) Przy wykonywaniu prac zabrania się:
- wykonywać je poza poleconym zakresem i ustaloną Strefą pracy,
 - zmieniać położenia napędów, aparatury i armatury odcinającej, użytej do przygotowania Strefy pracy, usuwać ogrodzenia, osłony, bariery, zaślepki i tablice ostrzegawcze, jeżeli nie wynika to z technologii wykonania prac.
- t) W razie konieczności opuszczenia Strefy pracy, utworzonej na podstawie pisemnego polecenia pracy, prace przerywa się, a Nadzorujący wycofuje Zespół wykonawczy ze Strefy pracy. Informację o Nieplanowanej przerwie w pracy odnotowuje się w arkuszu meldunków o Nieplanowanych przerwach w realizacji pracy/we właściwym punkcie wzoru polecenia.
- u) W przypadku prowadzenia prac, podczas których może występować narażenie na promieniowanie jonizujące np. podczas tłokowania i wymiany wkładów filtrów, wynikające z naturalnych materiałów promieniotwórczych należy stosować odpowiednie środki ochronne, zabezpieczające przed dostaniem się drobnych pyłów do dróg oddechowych.

12.2 Środki ochronne i narzędzia pracy

- 12.2.1 Pracowników wykonujących pracę wyposaża się w niezbędne Środki ochronne i narzędzia pracy, dostosowane do jej rodzaju i warunków.
- 12.2.2 Sprzęt ochronny, środki ochrony indywidualnej i zbiorowej oraz narzędzia pracy używane w czasie wykonywania pracy muszą posiadać odpowiednią dokumentację dopuszczającą do użytkowania, w szczególności deklarację zgodności (CE) i instrukcje użytkowania wydane na podstawie odrębnych przepisów prawa.
- 12.2.3 Środki ochronne i narzędzia pracy przechowuje się w miejscach wyznaczonych, w warunkach zapewniających utrzymanie ich w pełnej sprawności, oraz poddaje okresowym sprawdzeniom, zgodnie z zaleceniami producenta i obowiązującymi przepisami prawa.
- 12.2.4 Rozdzielnie elektroenergetyczne średniego napięcia wyposaża się w elektroizolacyjny sprzęt ochronny, zgodnie z wymaganiami dokumentacji projektowej i zaleceniami Odpowiedzialnego za eksploatację. Do elektroizolacyjnego sprzętu ochronnego zalicza się między innymi: buty, kalosze i rękawice, dywaniki, uzgadniacze faz, drążki, uziemiacze, chwytaki manewrowe i kleszcze do bezpieczników, akustyczno-optyczne wskaźniki napięcia.
- 12.2.5 Zabrania się używania uszkodzonych, niesprawnych, nieoznakowanych lub nieposiadających ważnych sprawdzeń okresowych środków ochronnych i narzędzi pracy.
- 12.2.6 Stan techniczny środków ochronnych i narzędzi pracy sprawdza się każdorazowo przed użyciem.

12.3 Prace wymagające użycia sprzętu zmechanizowanego

- 12.3.1 Do wykonywania prac przy urządzeniach elektroenergetycznych wymagających użycia sprzętu zmechanizowanego przystępuje się na podstawie polecenia pisemnego, uwzględniającego w szczególności:
- 12.3.1.1 organizację Strefy pracy, zapewniającą między innymi:
- 12.3.1.1.1 zachowanie minimalnych odstępów od nieosłoniętych urządzeń elektroenergetycznych lub ich części znajdujących się pod napięciem, wyznaczających zewnętrzne granice Strefy pracy, o których mowa w obowiązującym rozporządzeniu w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy przy Urządzeniach energetycznych, z uwzględnieniem Odstępów ergonomicznych,
- 12.3.1.1.2 zachowanie minimalnych odległości od przewodów napowietrznych linii elektroenergetycznych, jeżeli występują, mając na uwadze największy możliwy obszar pracy przy użyciu sprzętu zmechanizowanego,
- 12.3.1.1.3 technologię dla prac:
- pod napięciem,
 - w pobliżu napięcia,
 - przy wyłaczonym napięciu.
- 12.3.1.2 wymagania dla sprzętu zmechanizowanego, w szczególności podestów ruchomych, żurawi samojezdnych, koparek i innych urządzeń ruchomych,
- 12.3.1.3 kwalifikacje i uprawnienia dla operatorów sprzętu zmechanizowanego,
- 12.3.1.4 wymagania dotyczące stosowania sygnałów ręcznych i komunikatów słownych w ramach określonych manewrów.

12.4 Uprawnienia przedstawicieli służby BHP i PPOŻ w GAZ-SYSTEM

12.4.1 Przedstawiciele Biura BHP i PPOŻ. są uprawnieni do:

- a) prowadzenia kontroli prac pod względem warunków bezpieczeństwa i higieny pracy oraz warunków ochrony przeciwpożarowej, w szczególności poprzez doraźny przegląd sprzętu i urządzeń przeciwpożarowych używanych w Strefie pracy,
- b) wystąpienia, w szczególności do Nadzorującego, o usunięcie stwierdzonych zagrożeń wypadkowych i szkodliwości zawodowych oraz uchybień w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy,
- c) polecenia, w szczególności Nadzorującemu, niezwłocznego wstrzymania pracy maszyny lub innego urządzenia technicznego w razie wystąpienia bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia pracownika albo innych osób,
- d) niezwłocznego odsunięcia od pracy pracownika, który swoim zachowaniem lub sposobem wykonywania pracy stwarza bezpośrednie zagrożenie dla zdrowia lub życia własnego albo innych osób,
- e) wnioskowania, w szczególności do Nadzorującego, o niezwłoczne wstrzymanie pracy w przypadku stwierdzenia bezpośredniego zagrożenia dla zdrowia lub życia pracowników albo innych osób, mienia lub środowiska naturalnego.

13 Informacje dodatkowe

Wszelkie zmiany do niniejszej procedury mogą być wprowadzone zgodnie z procedurą **P.01.001 „Procedury i instrukcje – forma oraz zawartość”**.

Skuteczność działań opisanych w niniejszej procedurze oraz kontrolę przestrzegania procedury prowadzi się w drodze audytów wewnętrznych zgodnie z procedurą **P.01.002 „Audyt wewnętrzny SESP”**.

14 Dokumenty związane i powołane

- P.01.001 „Procedury i instrukcje - forma oraz zawartość”
- P.01.002 „Audyt wewnętrzny SESP”
- P.02.O.01 „Warunki techniczne eksploatacji sieci przesyłowej”
- P.02.O.04 „Postępowanie w przypadku wystąpienia awarii”
- „Procedura wymagań bhp dla wykonawców oraz gości w Operatorze Gazociągów Przesyłowych GAZ-SYSTEM S.A.”
- Instrukcje eksploatacji zawarte w Systemie Eksploatacji Sieci Przesyłowej

15 Załączniki

Z.P.02.O.02-01	Polecenie pisemne wykonania pracy
Z.P.02.O.02-02	Instrukcja zabezpieczeń
Z.P.02.O.02-03	Arkusz składu Zespołu wykonawczego
Z.P.02.O.02-04	Arkusz do odnotowania pomiarów stężenia metanu i tlenu w miejscu pracy
Z.P.02.O.02-05	Arkusz meldunków o Nieplanowanych przerwach w realizacji pracy
Z.P.02.O.02-06	Arkusz zmian w poleceniu pracy
Z.P.02.O.02-07	Wykaz Prac gazoniebezpiecznych/niebezpiecznych eksploatacyjnych
Z.P.02.O.02-08	Wykaz Prac gazoniebezpiecznych/niebezpiecznych nietypowych
Z.P.02.O.02-09	Wykaz Prac gazoniebezpiecznych/niebezpiecznych awaryjnych
Z.P.02.O.02-10	Wykaz Prac eksploatacyjnych niebędących pracami szczególnie niebezpiecznymi.
Z.P.02.O.02-11	Wykaz Poleceniodawców
Z.P.02.O.02-12	Rejestr pisemnych poleceń prac
Z.P.02.O.02-13	Harmonogram realizacji prac - Załącznik znajduje się w oddzielnym pliku .xls
Z.P.02.O.02-14	Wykaz osób dopuszczonych do udziału w pracy
Z.P.02.O.02-15	Zasięg stref zagrożenia wybuchem od rur upustowych
Z.P.02.O.02-16	Polecenie wykonania pracy przy urządzeniach elektroenergetycznych
Z.P.02.O.02-17	Rejestr prac wykonanych przez Wykonawców zewnętrznych bez polecenia pisemnego
Z.P.02.O.02-18	Porozumienie ustalające pracodawcę odpowiedzialnego za organizację pracy, zasady i warunki wykonywania pracy oraz Koordynatora, na podstawie polecenia pisemnego
Z.P.02.O.02-19	Porozumienie wyznaczające Koordynatora
Z.P.02.O.02-20	Wykaz osób upoważnionych, wyznaczonych do wykonywania przy eksploatacji sieci gazowej
Z.P.02.O.02-21	Dzienna karta pracy szczególnie niebezpiecznej eksploatacyjnej – Załącznik znajduje się w oddzielnym pliku .xls
Z.P.02.O.02-22	Protokół z przekazania obiektu do prowadzenia prac
Z.P.02.O.02-23	Protokół z odbioru obiektu po wykonaniu prac
Z.P.02.O.02-24	Informacja o składzie brygady oraz prowadzeniu ciągłego pomiaru środowiska pracy
Z.P.02.O.02-25	Broszura informacyjna dla prac w strefach kontrolowanych
Z.P.02.O.02-26	Broszura informacyjna dla Wykonawców zewnętrznych